

MAAMAJANDUSE ÕKONOOMIKA ÕPPETOOLI KUJUNEMISLUGU MAJANDUSHARIDUSE ANDJANA

Reet Põldaru, Ülle Roosmaa

*Eesti Maaülikool, Majandus- ja sotsiaalinstituut, Maamajanduse ökonoomika õppetool
Fr. R. Kreutzwaldi 1a, Tartu 51006*

Tel: 7313 024, E-mail: Reet.Poldaru@emu.ee

Sissejuhatus

Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut on maamajanduse arengu ja maaühiskonna sotsiaalsete probleemidega tegelev akadeemiline õppe- ja teaduskeskus Eestis. Sellega eristub instituut selgelt teistest majandus- ja sotsiaalsete probleemidega tegelevatest õppe- ning uurimisasutustest. Maamajanduse ökonoomika õppetool kui tänase majandus- ja sotsiaalinstituudi tuumikosa on välja kasvanud majandus- ja sotsiaalinstituudi ja selle eelkäijate õppe-, teadus- ja rakendusallüksustest. Põllumajanduse ja maamajandusainete õpetamisel on läbi aegade olnud olulised kaks õppe- ja teadussuunda – majandustulemuste arvestus ja selle korraldus ettevõtetes ning põllumajandus- ja loodusressursside efektiivne kasutus. Läbi aegade on majandusharidust Eesti Põllumajanduse Akadeemias, Eesti Põllumajandusülikoolis ja Eesti Maaülikoolis antud kahel põhisuunal: põllumajanduslik raamatupidamine ja põllumajanduse ökonoomika. Nimetatud erialadel on spetsialiste ette valmistatud Eesti maamajanduse, põllumajanduse ning nendega piirnevate ettevõtete edukaks majanduslikuks juhtimiseks. Majandushariduse andmisel on õppeplaan ja õppekavasid järjepidevalt ajakohastatud vastavalt majanduse arengule ja ootustele majandusspetsialistide teoreetilise ja praktilise ettevalmistuse osas. Majanduse, sh iga ettevõtte tootmise ja juhtimise korraldamiseks on vaja õigeaegselt väga mitmesuguseid andmeid sobiva täpsuse ja kvaliteediga ning võimalusi andmete kiireks töötlemiseks ja analüüsimiseks. Infotehnoloogiliste vahendite arenguga on kaasas käinud ka nende õpetus ning kasutus õppe- ja teadustöös.

Maamajanduse ökonoomika õppetooli kujunemislugu

Enne II maailmasõda oli Tartu Ülikoolis agraarökonoomiliste ainete õpetamiseks kaks õppetooli: 1) agraarökonoomia ning 2) agraarpoliitika ja ühis-tegevuse (20 aastat..., 1989, lk 17). Pärast Tartu vabastamist 1944. a sügisel taastas oma tegevuse ka Tartu Riikliku Ülikooli Põllumajandusteaduskond. Kehtestati uus õppekava ja agraarökonoomiliste ainete õpetamiseks loodi agraar ökonoomia ja plaanimajanduse kateeder, mis alustas tegevust 1945. a sügisel. Kateedri juhatajaks oli aastatel 1945–1949 Aarne Pung, alates 1949. a sügisest Vigdor Teitelbaum (Eesti Põllu-

majanduse Akadeemia XX, 1971, lk 55). TRÜ agraarökonoomia ja plaanimajanduse kateeder oli vahetuks eelkäijaks sotsialistliku põllumajanduse ökonoomika ja organiseerimise kateedriks, mis loodi seoses Eesti Põllumajanduse Akadeemia asutamisega 1951. aastal Agronoomiateaduskonda (Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Majandusteaduskond..., 1972, lk 12; 20 aastat..., 1989, lk 17).

Pärast Eesti Põllumajanduse Akadeemia asutamist algas majandusainete õpetamine akadeemia kõikidel põllumajanduslikel erialadel. 1960. aastal hakati Agronoomiateaduskonnas ette valmistama põllumajandusliku raamatupidamise spetsialiste. Viis aastat hiljem (1965. a) avati vastuvõtt põllumajanduse ökonoomika ja organiseerimise erialal. Mõlemale erialale oli igaaastane vastuvõtt 25 üliõpilast (170 aastat..., 1978, lk 104). Uute majanduserialade avamisega avarus põllumajanduse ökonoomika kateedri tööpõld ja kasvas oluliselt õppetöö maht. Majandusalaste õppeainete õpetamise mahu suurenemine nii majanduserialade kui ka teiste teaduskondade üliõpilaste majandusalase ettevalmistuse andmisel tõi 1966. aastal kaasa põllumajanduse ökonoomika ja organiseerimise kateedrist raamatupidamise ja statistika kateedri eraldumise, mis omakorda jagunes 1967. aastal kaheks: raamatupidamise ning majandusmatemaatiliste meetodite ja arvutustehnika kateedriks (Eesti Põllumajanduse Akadeemia XX, 1971, lk 56). 1965. aastal oli loodud põllumajanduse ökonoomika kateedri juurde majandusmatematika-alaseks uurimistööks teadusliku töö grupp, kuhu kuulusid ökonomistid ja matemaatikud ja mis oli EPAsse 1964. aastal loodud teadusliku uurimistöö sektori (TUS) alluvuses. 1967. aastal viidi uurimisgrupp üle samal aastal loodud matemaatiliste meetodite ja arvutustehnika kateedri alluvusse. Uurimisgrupil kujunes välja kaks uurimissuunda ja nende alusel hiljem kaks eraldiseisvat gruppi – raamatupidamise mehhaniseerimise uurimisgrupp ja optimaalse planeerimise uurimisgrupp.

Majandusüliõpilaste osakaalu suurenemise tõttu moodustati Agronoomiateaduskonnas prodekaani ametikoht. Esimeseks prodekaaniks määrati alates 1. jaanuarist 1966 Varri Soo, kes oli sellel ametikohal 15. septembrini 1968. Seejärel määrati prodekaaniks dotsent Jaan Kivistik, kes töötas prodekaanina kuni Majandusteaduskonna moodustamiseni 1. septembril 1969 ja seejärel korralise dekaani valimiseni 19. sep-

tembril 1969. a. Kahe eriala ja kolme kateedri olemasolu ning majandusõppejõudude kvalifikatsiooni tõus löid eeldused Agronoomiateaduskonnast eraldumiseks ja iseseisva teaduskonna moodustamiseks. Õppetöö parema korraldamise ning üliõpilaste majandusosalase ettevalmistamise tõhustamise eesmärgil otsustati luua Majandusteaduskond (Eesti Põllumajandusülikool. Lühike..., 1996, lk. 40).

1. septembril 1969. aastal tegevust alustanud Majandusteaduskonna koosseisus oli viis kateedrit: põllumajanduse ökonomika kateeder (juhataja Vigdor Teitelbaum 1969–1973), raamatupidamise kateeder (juhataja Varri Soo 1969–1980), majandusmatemaatiliste meetodite ja arvutustehnika kateeder (juhataja Vello Rosenberg 1969–1970), poliitilise ökonomia kateeder (juhataja Valentin Matin 1969–1972) ja matemaatika kateeder (juhataja Hillar Vallner 1969–1977) (20 aastat..., 1989, lk 10). Majandusteaduskonna esimeseks dekaaniks valiti 19. septembril 1969. aastal dotsent Leo Lilovert. Seoses L. Liloverti suundumisega teadustööle valiti 1972. aasta detsembris majandusteaduskonna dekaaniks Harri Piho.

Majandusteaduskonna eksisteerimise kahe esimese kümnendi kohta on teaduskonna pikaajaline dekaan H. Piho andnud põhjaliku ülevaate artiklis, mis on avaldatud 1989. aastal ilmunud brošüüris "20 aastat Eesti Põllumajanduse Akadeemia Majandusteaduskonda" ja millele tuginedes on käesolevas artiklis kajastatud majandusteaduskonna struktuuri kujunemist kahe esimese aastakümne kestel. Vastselt loodud majandusteaduskonna üliõpilasteks said 219 põllumajandusliku raamatupidamise ning põllumajanduse ökonomika ja organiseerimise eriala statsionaarselt õppivat üliõpilast. Peaaegu sama palju üliõpilasi õppis nendel erialadel Kaugõppeteaduskonnas. Majandusteaduskonna moodustamise ajal töötas tema kateedrites kokku 43 õppejõudu, sealhulgas oli üle ülikoolilist õpet teostaval matemaatika kateedril suhteliselt suur koosseis. Esimesel kolmel aastal oli majandusteaduskonna kolme kateedri (põllumajanduse ökonomika, raamatupidamise ja majandusmatemaatika kateeder) asukohaks maja nr 9 Raekoja platsil (sel ajal Nõukogude väljak). Poliitilise ökonomia ja matemaatika kateeder olid tollases EPA peahoones Riia 12. EPA uute ühiselamute valmimisega Tähtveres likvideeriti peahoones asuv ühiselamu ning 1972. aasta kevadel kolis majandusteaduskond täies koosseisus EPA peahoonesse Riia 12. Teaduskonna kateedrite töö- ja õpperuumid paiknesid peahoone Võru tänava tiiva II ja III korrusel.

Majandusteaduskonna struktuur ning selle allüksuste nimetused on aja jooksul mitmesugustel põhjustel palju kordi muutunud. 1970. aastal nimetati majandusmatemaatiliste meetodite ja arvutustehnika kateeder ümber majandusküberneetika kateedriks ja selle juures jäi esialgu tööle kaks uurimisgruppi. 1971. aastal loodi majandusteaduskonna juurde arvutuskeskus ja seda hakkas õppetöö kõrvalt juhtima ühiskondlikel alustel Jüri Roots. 1972. aastal viidi raamatupidamise mehhaniseerimise uurimisgrupp, mida juhendas Heidi Soe ja konsultandiks oli Varri Soo, raamatupidamise kateedri

juurde. 1972. aastal viidi poliitilise ökonomia kateeder üle ühiskonnateaduste kateedri koosseisu, kus ta oli ka enne majandusteaduskonna rajamist. 1982. aastal viidi matemaatika kateeder metsanduse ja maaparanduse teaduskonna koosseisu ning majandusteaduskonda jäi kolm kateedrit: põllumajanduse ökonomika, raamatupidamise ja majandusküberneetika. Teaduskonna juures jätkasid tegutsemist majandusküberneetika uurimisgrupp, mis moodustus 80ndate algul raamatupidamise ja optimaalse planeerimise uurimisgrupi ühinemise tulemusel, arvutuskeskus ja koosseisuvälise üksuse – Vabariiklik Töö ja Juhtimise Teadusliku Organiseerimise Laboratoorium (TTO).

Majandusteaduskonna struktuurimuudatused kolmandal kümnendil (1989–1999) olid vahetult seotud Eesti Põllumajanduse Akadeemias ja 1991. aastast uue nimetuse all Eesti Põllumajandusülikoolis (EPMÜ) aastatel 1988–1994 läbi viidud reformidega. 1991. aastal lõpetas rahastuse lõppemise tõttu oma tegevuse majandusteaduskonna juures juba selle algusaastaist tegutsenud majandusküberneetika uurimisgrupp. (Eesti Maaülikool. Majandus- ja..., 2009, lk 49). 1992. aastal loodud ja 1994. aastani majandusinstituudi nime all tegutsenud EPMÜ üksuse direktor oli Jüri Krusealle.

EPMÜ muutusterohke reformiperioodi lõpuaastaks võib lugeda 1994. aastat, mil ellu viidud muudatuste raames taastati vahepeal instituutide nimetusi kandnud üksuste asemel teaduskonnad ja vahepeal kateedritest õppetoolideks saanud üksused nimetati ümber instituutideks. 1. septembril 1994. aastal seoses teaduskondade taastamisega sai teaduskonna nimeks majandus- ja sotsiaalteaduskond (MST). Majandus- ja sotsiaalteaduskonna dekaaniks valiti Viktor Jullinen (1994–2001).

Majandus- ja sotsiaalteaduskonna koosseisu kuulus 1994. aastal kuus instituuti. Kolm neist – agraarökonomika, raamatupidamise ja rahanduse ning informaatika instituut jätkasid neil õppetoolide staatuses olnud üksustega samade nimetuste all. Ühistegevuse instituut loodi ettevõtluse õppetooli baasil ning majandusteooria ja turunduse instituut turunduse õppetooli baasil. Kuuenda üksusena lisandus filosoofia ja maasotsioloogia instituut, mis moodustus EPMÜ humanitaarinstituudi kahe (filosoofia lektoraadi ja maasotsioloogia õppetooli) allüksuse baasil (Eesti..., 2009, lk 49). 1996. aastal toimus agraarökonomika ning majandusteooria ja turunduse instituudi ühinemine agraarökonomika ja turunduse instituudiks.

1996. aasta kevadsuvel kolis majandus- ja sotsiaalteaduskond Tähtverre Fr. R. Kreutzwaldi 64 ja sügissemestril algas õppetöö uues majas. Maja, mis esialgu oli planeeritud sõjalise kateedri jaoks, kohandati ümber administratiiv- ja õppehooneks ning pakkus piisavalt häid tingimusi õppetöö tegemiseks – suur kaldauditoorium, väiksemad valgusküllased auditooriumid ja arvutiklassid. Samas hoones paiknes ülikooli administratsioon ja raamatukogu. Hiljem ehitati juurde aula, kus toimusid aktused ja nii mitmedki muud üritused.

Majandus- ja sotsiaalteaduskonna ajaloo neljandal aastakümnel (aastatel 1999–2009) toimusid mitmed struktuurimuudatused. Filosoofia ja maasotsioloogia

instituudi ning ühistegevuse instituudi ühinemisel loodi 2000. aastal maasotsioloogia ja ühistegevuse instituut. Peale ümberkorraldusi oli teaduskonnas neli instituuti. 2001. aastal loodi üliõpilaste arvu suurenemise tõttu majandus- ja sotsiaalteaduskonna juurde tasulise õppe osakond. 2001. aastal valiti teaduskonna uueks dekaaniks Tiiu Ohvril.

2005. aasta algul rakendus EPMÜs uus akadeemiline struktuur, mis õieti ei jõudnud käivitudagi, kui juba sama aasta novembris kaasnes ülikooli nime muutusega (Eesti Maaülikool) taas uute struktuuriüksuste loomine. Majandus- ja sotsiaalteaduskonnast sai majandus- ja sotsiaalinstituut (MSI) ning varasematest teaduskonna allüksustest ehk instituutidest pisut muutunud nimetustega osakonnad. Osakondi oli instituudis neli: agraar-ökonomika ja turunduse osakond, majandusarvestuse ja finantsjuhtimise osakond, äriinformaatika ja ökonomeetria osakond ning maamajanduse juhtimise, ühistegevuse ja maasotsioloogia osakond. 2009. aastal lisandus instituuti uus osakond – maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond, mis loodi eesmärgiga tihendada ja arendada koostööd Põllumajandusministeeriumiga seoses maaelu arenguprogrammi jaoks püsihindamise süsteemi loomisega. Majandus- ja sotsiaalinstituudi direktoriks valiti 1. jaanuarist 2005 Rando Värnik.

Ülikoolis läbiviidud struktuurireformile järgnes ruumilis-territoriaalne reform, mille käigus majandus- ja sotsiaalinstituut kolis 2007. aastal ümberehituse läbinud hoonesse Fr. R. Kreutzwaldi 1a. Majandus- ja sotsiaalinstituudi enamik õppe- ja tööruume on peahoone 0 ja 00 korrusel (joonis 1).

Joonis 1. Majandus- ja sotsiaalinstituudi ruumid 2019. aastal

Majandus- ja sotsiaalinstituudi eksisteerimise viienda kümnendi algul (2011. a) moodustati instituudis õppetöö paremaks korraldamiseks õppekorraldusosakond. 2015. aasta jaanuarist juhib majandus- ja sotsiaalinstituuti esialgu Eesti Maaülikooli rektori poolt määratud direktori kohusetäitjana ning alates 1. septembrist 2015 valitud direktori ametikohal Ants-Hannes Viira.

2017. aastal töötati maaülikoolis välja vastutusvaldkondade alusel õppetoolidel põhinev ülikooli struktuur. Osa maaülikooli instituute alustas struktuurimuudatustega juba samal aastal. Majandus- ja sotsiaalinstituut

tegi struktuuris muudatused 2018. aastal ja selle tulemusel formeeriti maamajanduse ökonomika õppetool. Maamajanduse ökonomika õppetooli kujunemist kajastab joonis 2.

Kuni struktuurireformini 2018. aastal oli majandus- ja sotsiaalinstituudis neli õppe- ja teadusüksust: agraarökonomika ja turunduse osakond (juhataja Ülle Roosmaa); äriinformaatika ja ökonomeetria osakond (juhataja Reet Põldaru); majandusarvestuse ja finantsjuhtimise osakond (juhatajad Inno Kalberg (2008–2011), Maire Nurmet (2011–2013), Jüri Lehtsaar (2014–2018)); maamajanduse juhtimise, ühistegevuse ja maasotsioloogia osakond (juhataja Jüri Krusealle) ja maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond (juhataja Mati Mõtte). 2019. aastal kuuluvad majandus- ja sotsiaalinstituudi koosseisu direktor, juhi abi, õppekorraldusosakond ja maamajanduse ökonomika õppetool.

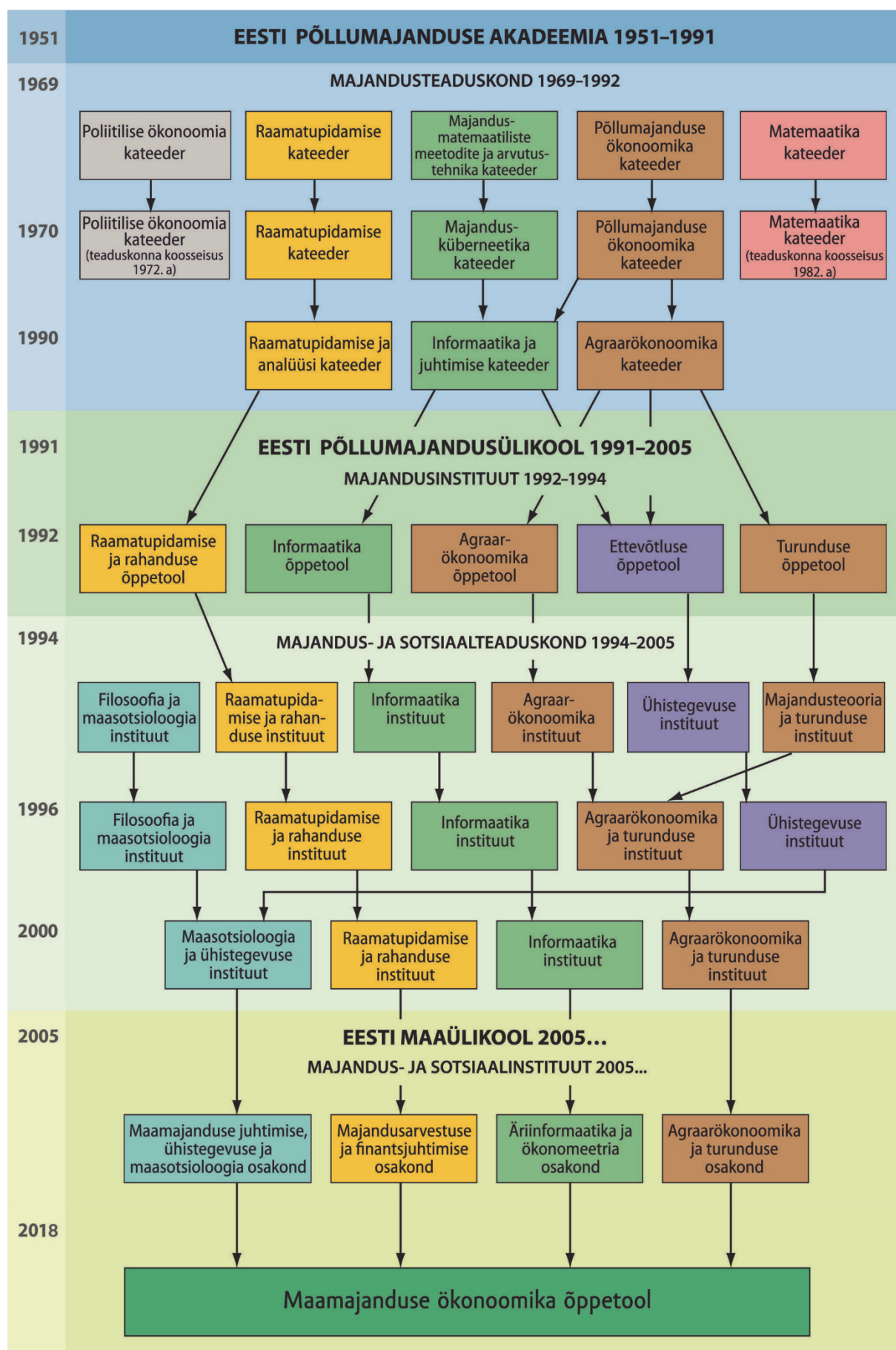
Maamajanduse ökonomika õppetooli kui vastutusvaldkonna tegevus haarab laia teemaderingi: põllumajandus-, keskkonna- ja ressursiökonomika, põllumajandus- ja maaelupoliitika, põllumajandussaaduste turundus ja toiduturg, maamajanduse konkurentsivõime ja jätkusuutlikkus, majandusarvestus ja finantsjuhtimine maamajanduses, maamajanduse infosüsteemid ja analüüsimeetodid, maapiirkonna ettevõtlus ja strateegiline juhtimine, maapiirkondade ja -kogukondade majanduslik ja sotsiaalne areng, ühistegevus ja koostöö biomajanduse väärtusahelas. Õppetooli hoidjaks määrati 2018. aastal professor Rando Värnik.

Kõrgema majandusharidusega spetsialistide ettevalmistamine

Õppetöö majandusteaduskonnas algusaastatel

Agraarökonomiliste ainete õpetamine ja sellealane uurimistöö Eestis sai alguse enne II maailmasõda Tartu Ülikoolis. Majandusalaseid aineid õpetati esialgu TÜsse 1919. aastal loodud põllumajandusteaduskonna ja selle agronoomia osakonna üliõpilastele vähe. Alles 1936. aastast seati sisse ökonomiliste valikainete rühm agronoomide ettevalmistamiseks, et avardada nende majandusalast ettevalmistust. Ained, mida õpetati 1941. aastal kõikidele agronoomia eriala üliõpilastele olid rahvamajandusteadus, agraarökonomika, põllumajanduse ajalugu ning ühistegevus ja agraarpoliitika. Valikaineteks olid agraarõigus, põllumajanduslik geograafia ja kaubandus jt (Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Majandusteaduskond..., 1972, lk 11).

Pärast II maailmasõda korraldati õppetöö Tartu Riiklik Ülikooli Põllumajandusteaduskonnas ümber vastavalt sotsialistliku põllumajanduse nõuetele. Agraarökonomia ja plaanimajanduse kateedri õppejõud õpetasid põllumajanduse ökonomikat, sotsialistlike põllumajandusettevõtete organiseerimist, maa- ja kolhoosiõigust, arvepidamist ja statistikat. Eesti Põllumajanduse Akadeemia loomise järel 1951. aastal kasvas uute teaduskondade ja erialade loomisega agraarökonomikaalane õppetöö maht, kuid õpetatavad ained jäid põhiliselt samaks, mis varem.

Joonis 2. Maamajanduse ökonomika õppetooli kujunemise skeem (Eesti Maaülikool. Majandus- ja..., 2019 alusel)

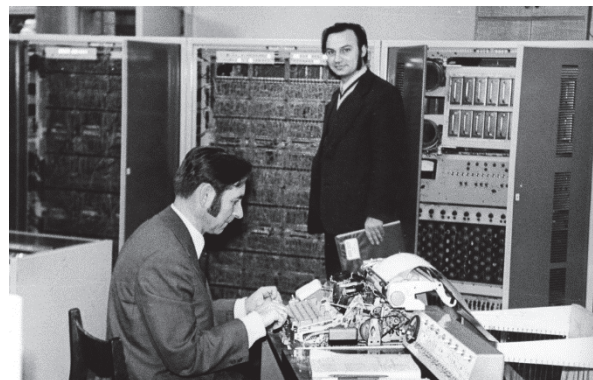
Majandusteaduskonna asutamisest (1969. aastast) alates on pidevalt arendatud kaht algselt formeerunud eriala – põllumajanduslik raamatupidamine ning põllumajanduse ökonoomika ja organiseerimine. Põllumajandusliku raamatupidamise eriala lõpetanutele anti põllumajanduse ökonomist-raamatupidaja kvalifikatsioon, põllumajanduse ökonoomika ja organiseerimise eriala lõpetanud said 1975. aastani õpetatud agronoom-ökonomisti kvalifikatsiooni, hiljem põllumajanduse ökonomist-organisaatori kvalifikatsiooni. Õppetöö korraldamisel lähtuti algusaastatel kõrgematele koolidele kehtestatud korrast, mis nägi ette õppetöö koormuse 30–36 tundi nädalas olenevalt kursusest. Õppetöö toimus NSVL kõrgema ja keskerihariduse ministri poolt 1964. aastal kinnitatud ning 1972. aastal korrigeeritud õppeplaani järgi. Õppeplaan korrigeeriti ja täiendati iga 5–7 aasta järel. Tolleaegsest õppetöö korraldusest ja õppeplaani kirjutas dekaan L. Lilover pikema ülevaate 1972. aastal välja antud brošüüris "Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Majandusteaduskond". Selles toodu alusel olid esimesel ja teisel kursusel mõlemale erialale õpetatavad ained jagatud kolme rühma: 1) ühiskonnateadused ja üldettevalmistavad ained: kõrgem matemaatika, vene keel ja üks võõrkeel, NLKP ajalugu, filosoofia, teaduslik kommunism; 2) majandusalsed, statistilised ning majandusmatemaatilised ained: poliitiline ökonoomia, tõenäosusteooria, statistika, arvutusmasinate kasutamine, matemaatiline planeerimine; 3) põllumajanduslikud ained: mullateadus, agrokeemia, maaviljelus, maaparandus, taimekasvatus, taimekaitse, rohumaaviljelus, köögi- ja puuviljandus, söötmise ja aretuse alused, autod ja traktorid, põllutööriistad ja -masinad, farmide mehhaniseerimine ja elektrifitseerimine. Kolmandast kursusest alates õpetati mõlemale erialale eriaineid (põllumajanduse ökonoomika, tootmise organiseerimine ja planeerimine, juhtimine põllumajandusettevõttes, põllumajanduslik raamatupidamine, majandusliku tegevuse analüüs, majandusmatemaatiliste meetodite kasutamine põllumajanduses) ja erialaseid aineid (ökonomist-raamatupidajatele raamatupidamise teooria, NSVL rahandus ja krediit jt ning ökonomist-organisaatoritele operatiivne planeerimine ja juhtimine, dispetšerteenistus, ehitus-ökonomika jt). Põllumajanduse ökonoomika ja organiseerimise eriala üliõpilased koostasid kursusetööd (tänapäeval ainetööd) maaviljeluses, taimekasvatases, poliitilises ökonoomias, statistikas, põllumajanduse ökonoomikas ja tootmise organiseerimises. Põllumajandusliku raamatupidamise eriala üliõpilased koostasid kursusetööd poliitilises ökonoomias, statistikas, raamatupidamises, tootmise organiseerimises ja majandusliku tegevuse analüüsis. Teoreetilist õppetööd täiendati õppepraktikatega põllumajandusainetes (taime- ja loomakasvatus, aiandus, autod ja traktorid, põllumajandusmasinad) ning töö normeerimises ja algarvestuses. Kahel viimasel kursusel olid pikemad menetluspraktikad majandites. (Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Majandusteaduskond..., 1972, lk 16–19).

Eesti Põllumajanduse Akadeemias toimus õppetöö üldjuhul kuni 1989. aastani Moskvast väljatöötatud õppeplaanide järgi, milliseid võis kohandada vastavalt kohalikele tingimustele umbes 10% ulatuses. Majanduserialade üliõpilaste õppeplaani lisandusid 90ndate algul mitmed uued õppeained (hinnakujundus, välismajandussuhted, audiitorkontroll jt), mis vastasid ühiskonnas toimunud muutustele ja tulevastele spetsialistidele uute teadmiste pakkumise vajadusele. Varustatus erialaste ja eestikeelse te õpikute ja õppevahenditega oli halb ning seetõttu tuli õppejõududel pöörata suurt tähelepanu õppevahendite koostamisele ja kirjastamisele. Õppeprotsessi ajakohastamisele aitas kaasa grafoprojektorite kasutuselevõtt, mis tõrjusid välja käsitsi joonistuspaperil esitatud õppematerjalid. Õppematerjalide paljundamiseks kasutati EPA rota-prindi teenuseid, kuid nende materjalide ettevalmistamine oli väga aeganõudev ja tömahukas.

Majandusteaduskonna tegutsemise teise aastakümne lõpuks (1988/1989 õa lõpuks) oli Eestimaa põllumajanduse jaoks statsionaarses ja kaugõppe vormis ette valmistatud 1764 kõrgema majandusharidusega spetsialisti, neist põllumajanduse ökonoomika ja organiseerimise erialal 910 ja põllumajandusliku raamatupidamise erialal 854 (20 aastat..., 1989, lk 13).

Infotehnoloogia kasutuselevõtt õppetöös

1970. aastate algul olid õppetöös raamatupidamisel arvutustöödel kasutusel arvelaud ja klahvarvutusmasinad, kuid hiljem lisandus kaks õppeklassi elektrooniliste lauaarvutitega Estron. Elektronarvutustehnikat hakati Eesti Põllumajanduse Akadeemias õppetöös kasutama 1968. aastal. Matemaatika kateedris oli kasutusel esimese põlvkonna elektronarvuti Minsk-1, millel aastatel 1968–1971 õppisid majandusteaduskonna ja teiste teaduskondade üliõpilased programmeerimist. (Eesti Maaülikool. Majandus- ja..., 2009, lk 87). 1971. aastal loodi majandusteaduskonna juurde NSV Liidu Põllumajandusministeeriumi käskkirjaga arvutuskeskus eesmärgiga kaasa aidata õppetöö tõhustamisele ja teadusliku uurimistöö kaasajastamisele. (Lühike ajalugu, 1996, lk 46). Arvutuskeskuse ruumid paiknesid peahoone Võru tänava tiiva I korrusel. Arvutuskeskuse juhataja oli aastatel 1971–1987 majandusküberneetika kateedri dotsent Jüri Roots, elektronarvuti ülemaks oli aastatel 1971–1980 Ivar Järveots ja kuni arvutuskeskusena reorganiseerimiseni Vitali Tšernov (joonis 3).

Joonis 3. Elektronarvuti Minsk-32 juhtpultis istub Jüri Roots ja seadmekappide ees seisab Vitali Tšernov

Arvutuskeskuse koosseisu kuulusid lisaks masinaülemale ja operaatoritele koosseisulised lepingulisest uurimistööst osavõtjad, kes olid matemaatiku, insener-programmeerija, insener-elektroniku või ökonomisti ametikohtadel. Arvutuskeskuse esimene arvuti Minsk-32 rakendati tööle 1972. aastal, millega avardasid oluliselt teadurite, õppejõudude ja üliõpilaste andmetöötluse ja andmeanalüüsi võimalused. Arvutisaal võttis enda alla üle 100 m² põrandapinda, sest arvuti koosnes paljudest ja suuremõõtmelistest seadmetest. Arvuti Minsk-32 komplekti kuulusid mäluseade, aritmeetikaseade, andmevahetusseade, juhtimisseade, toiteplokk, inseneri juhtpult, juhtseade operaatoritele, andmesisestusseade perfolindilt või perfokaartidelt info lugemiseks, väljund-perforaator perfolindi koopia tegemiseks, printer info väljatrükiks. Välismäluseadmetena olid kasutusel eraldi ruumis (~40 m²) paiknenud magnetlindikapid (joonis 4).

Joonis 4. Elektronarvuti ülem Ivar Järveots arvuti Minsk-32 magnetlindikapi juures

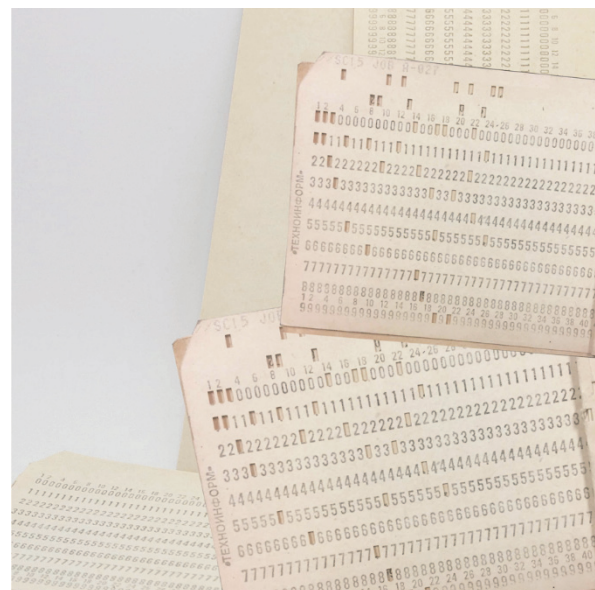

Joonis 5. Perfolint

Andmete ettevalmistamiseks olid eraldi väiksemas ruumis perforerimisseadmed, mille abil kanti sisestatud info perfolindile või perfokaartidele (joonised 5 ja 6).

Kui 1972. aastal kasutati õppetöö läbiviimiseks 210 masinatundi (protssessori tööaja kulu), siis järgnevatel aastatel suurenes see 400 masinatunnini aastas. Kõikidele majandusteaduskonna üliõpilastele õpetati ca 60 tundi programmeerimise aluseid, mille raames koostati väikesed programmid, mis lahendati arvutil Minsk-32. Samuti kasutasid üliõpilased arvutuskeskuse abi diplomi- ja kursusetööde koostamisel. Aastas kasutas arvuti abi keskmiselt 25 üliõpilast, neist 15–18 majanduserialade üliõpilast (170 aastat..., 1978, lk 118).

Tolle aja kohta väga kaasaegse arvuti olemasolu ja uuendusmeelsete ning võimekate programmeerijate suur huvi ning tahe võimaldas luua unikaalseid programme ja algoritme esile kerkinud õppe- ja teadusprobleemide matemaatiliseks lahendamiseks. Programmi kirjutamisel kasutati nii masinkäske kui ka programmeerimiskeelt FORTRAN. Arvutil Minsk-32 kasutatud tarkvarast oli hinnanguliselt 60% programmeeritud EPA arvutuskeskuse programmeerijate poolt. Arvutit Minsk-32 kasutati õppetöös matemaatilis-statistiliste ja modelleerimise ainekursuste laboratoorsete tööde läbiviimiseks ning kursuse- ja diplomitööde jaoks arvutuste teostamiseks. Arvutit kasutasid ka kvalifikatsioonitöstmise teaduskonna kuulajad suuremahuliste planeerimisülesannete lahendamisel. Uus arvuti tagas nii majandusteaduskonna kui ka teiste teaduskondade õppejõududele ja majandusküberneetika uurimisgrupi teaduritele uurimistööde empiirilise materjali kiirema, täpsema ja tõhusama töötlemise ning tulemusnäitajate leidmise võimaluse. 70ndate lõpul alustati EPA sisseastujate andmete töötlemist, õppeinfosüsteemi loomist ja arvestuste ning eksamiprotoollide printimist. 80ndate algul hakati arvutil Minsk-32 koostama üliõpilaste stipendiumide väljamaksmise lehti.

Joonis 6. Perfokaardid

1983. aastal sai majandusteaduskonna arvutuskuskes uue suurarvuti EC-1035, mille protsessor oli ühilduv IBM suurarvutitega ja võimaldas pärast väikest kohandamist kasutada viimaste jaoks loodud tarkvara. Alates 1986. aastast hakati õppetöös kasutama suurarvuti EC-1035, sest selleks ajaks oli õppetöö läbi viimiseks soetatud kuvariklass. Kuvariklassis toimusid õppeainete programmeerimise alused, põllumajandusstatistika, statistika üldteooria, majandusmatemaatilised meetodid jt ainete praktikumid ning laboratoorsete tööde tunnid. Igal aastal oli 10–20% diplomitöödest, mis sisaldasid suuremahulisi arvutusi, koostatud arvuti EC-1035 kaasabil (20 aastat..., 1989, lk 21). Infotehnoloogia areng 1980ndate lõpul tõi kaasa personaalarvutite kasutuselevõtu ja vajadus suurarvutite ning arvutuskeskuse järele vähenes. Arvutuskuskes eksisteeris majandusteaduskonna juures kuni 1988. aastani.

Aastad 1990–2009 – suured muudatused õppetöö korralduses

Tuginedes Moskvast 1980ndate aastate lõpus Eesti Põllumajanduse Akadeemiale saadud loale muudatuste tegemiseks õppeprotsessis, asuti majandusteaduskonnas 1990/91. õppeaastal üle minema kursuste süsteemilt ainesüsteemile. See tõi kaasa uute õppeplaanide väljatöötamise ning õppeainete jaotamise kohustuslikeks ja vabaaineteks. Muudatustega kaasnes ainepallidele vastavalt ka auditoorse ja iseseisva töö mahtude korrigeerimine. Ülikoolis õppimiseks tuli igal üliõpilasel koostada esimese aasta kevadsemestril kogu esimese astme studiumi haarav õpiplaani. Õpiplaani kavandamisel tuli kõigepealt ajaliselt paika panna eriala ja oma spetsialiseerumise kohustuslikud ainekursused, arvestades kursuste vajalikku ja soovitatavat järgnevust. Seejärel tuli üliõpilasel jaotada sõltumatud, kohustuslikud ja valikainete kursused selliselt, et iga õppeaasta lõpuks oleks kogutud vajalik arv palle. (EPMÜ õpiteatmik, 1992, lk 21) Õppeainete jaotust, mahtu, järgnevust ning sisu oli võimalik vaadata õpiteatmikust (joonis 7). 1993. aastal majandust õppima tulnud üliõpilastel oli võimalik valida ökonoomika ja ettevõtluse või raamatupidamise ja rahanduse eriala vahel (Õpiteatmik, 1993, lk 13).

Joonis 7. Õpiteatmikud aastatest 1993 ja 1995

Aastatel 1990–1993 kõrgkooli immatrikuleeritud üliõpilased õppisid kas aasta või ühe semestri põllumajanduskoolides (tehnikumides), kus toimus kutseõpe ja üliõpilased said algteadmised põllumajandusest ja mehhaniseerimisest ning toimus erialane töö- ja õppepraktika. Majandusüliõpilaste õppetöö toimus tihedas koostöös J. Gagarini nim Näidissovhoostehnikumi (Vana-Võidu Tehnikum) ja Kuremaa Sovhoostehnikumiga.

1990. aastal alustati õppetöö üleviimist personaalarvutitele, mil käiku anti esimene kuue personaalarvutiga klass. Esimesed personaalarvutid kasutasid magnetilisi andmekandjaid – diskette ehk flopickette. Joonisel 8 on kuvari ees erinevate mõõtude ja mälu-mahtudega personaalarvutite disketid ja suurarvuti magnetlint.

Joonis 8. Andmekandjad

Olulised tähised majandusinstituudi õppetöös seoses personaalarvutite kasutuselevõtuga on seotud 1992. aastal teise, värviliste kuvaritega arvutiklassi ning 1994. aastal kolmanda arvutiklassi avamisega. 1995. aastal ühendati üks arvutiklass Interneti-võrku (Eesti Maaülikool. Majandus..., 2009, lk 92). Arvutiklasside rajamine lõi võimalused õppetöö kvaliteedi tõstmiseks ning tagas uuendusliku lähenemise info otsimiseks ja töötlemiseks. Spetsialistide ettevalmistamiseks lisati õppekavadesse arvutiõpetust ja programmeerimist käsitlevaid õppeaineid. Nii lisandusid majanduserialade õppemoodulitesse ainekursused programmeerimine, milles õpetati programmeerimiskeeli *Cobol* ja *Pascal*; personaalarvutite üld-, põhi- ja erikursus, milles anti ülevaade enamkasutatavatest tekstiredaktoritest ja tabelarvutussüsteemidest (EPMÜ õpiteatmik, 1992, lk 82). Raamatupidamise eriala üliõpilastele õpetati ainekursust "Raamatupidamine arvutil", mis andis ülevaate vabariigis kasutusel olevatest raamatupidamispakettidest väike ja keskmise suurusega ettevõtetele. Sama aine jätkukursuses "Raamatupidamine arvutil – erikursus" anti ülevaade välismaa programmide tõlkevariantidest, mis töötasid juba Windowsi keskkonnas (Õpiteatmik, 1995, lk 145). Oluliselt avardasid arvutite kasutamise ja õpetamise võimalused 1996. aastal, kui koliti uude õppehoonesse Kreutzwaldi 64. Uues õppehoones oli õppetööks kasutada kolm

arvutiklassi, igaühes 12 Pentium protsessoriga personaalarvutit ning kõik arvutid olid ühendatud Interneti-võrku. Järgnevate aastate jooksul uuendati ja suurendati klasside arvutiparki vastavalt infotehnoloogia arengule ja teaduskonna rahalistele võimalustele. Alates 1998. aastast toimusid kõik informaatika instituudi õppejõudude poolt õpetatavate ainete laboratoorsete tööde tunnid arvutiklassides (joonis 9).

Joonis 9. Üliõpilased ja õppejõud J. Roots arvutiklassis Kreutzwaldi 64

Järjekordsed ja põhimõttelised muudatused õppetöö korraldamisel tõi kaasa aasta 1994, mil alustati üleminekut bakalaureuseastme õppekavale. 1995/96. õppeaastal rakendus ülikooliseadusest tulenevalt ülikoolides 4+2 õppesüsteem ning majandus- ja sotsiaalteaduskonnas võeti uue õppekava (4+2) alusel kahele erialale (põllumajanduse ökonomika ja ettevõtlus ning põllumajandusraamatupidamine ja -analüüs) õppima esimesed üliõpilased. 1995. aastal bakalaureuseõppesse õppima asunud üliõpilased said lõpetamisel bakalaureusekraadi (*BA – Bachelor of Arts*). Samaaegselt ülemineku bakalaureuseõppele rakendus majanduserialade ülikooliõpingute teise ja kolmanda taseme jaoks teaduskraadide süsteem: teadusmagistri kraad *MSc (Master of Science)* ja majandusteaduste doktorikraad (*Dr. Rer. Oec.*). Viimased teadusmagistri kraade andvad magistrیتööd kaitsti majandus- ja sotsiaal instituudis 2011. aastal.

1995. aasta õpiteatmiku alusel olid majandus- ja sotsiaalteaduskonna kahe bakalaureuseõppe eriala õppekavas ainekursused, mis olid jaotatud üldõppe-, suunaõppe- ja erialaõppe mooduliks. Üldõppemoodulis olid õppeained: kohanemiskursus, üldkeemia, füüsika, bioloogia, kodanikukaitse, töökaitse, eesti keel jt. Suunaõppemoodulis olid informaatika, kõrgem matemaatika, statistika jt. Erialaõppemoodulis olid ained vastavalt erialale ning sealt võis leida selliseid aineid kui talumajanduse ökonomika, põllumajanduse ökonomika, haldusdokumentide koostamine, kohalik omavalitsus ja

tööturg, rahvusvaheline rahandus, pangapraktika, majanduskontroll jt. Lisaõppemoodulis majanduserialadele olid taluraamatupidamine, konkurentsiteooria ja poliitika Eesti põllumajandussaaduste turul, marketing, majandusstatistika, ehitusökonomika jt (Õpiteatmik, 1995, lk 25–28). 90ndate algul toimunud muudatused majandusteaduskonna õppekavade ainetes peegeldavad olulisi muutusi Eesti ühiskonnas. Vastu oli võetud taluseadus, käsil oli maareform, põllumeestel avanes võimalus liikuda välisturgudele ja toimumas oli palju muid ühiskonnaelu muutusi, mis pakkusid väljakutseid ja tõi kaasa vajaduse õppekavade reformimiseks. Teaduskonna õppealaseks põhiülesandeks kujunes turumajanduslike teadmistega agraarökonomistide ja raamatupidajate koolitamine ning kaasaegse majandusõpetuse pakkumine kõikidele põllumajandusülikoolis õppivatele põllumajanduserialade üliõpilastele.

Majandus- ja sotsiaalteaduskonna lõpetas õppeaastatel 1989/90–1998/99 erinevate nimetustega erialadel ökonomika alal 255 üliõpilast ja raamatupidamise alal kokku 212 üliõpilast. Kaugõppeteaduskonna lõpetas sellel ajavahemikul põllumajanduse ökonomika alal 162 ja põllumajandusliku raamatupidamise alal 122 üliõpilast. Sellel perioodil kaitsti 29 teadusmagistri kraadi (*MSc*) andvat magistrیتööd.

2000. aastal lõpetati Haridusministeeriumi poolt Eesti Põllumajandusülikoolile bakalaureusekraadiga majandusspetsialistide riikliku tellimuse esitamine, mille tõttu tuli teaduskonnas ümber orienteeruda tasulise õppe pakkimisele 4+2 õppekava süsteemi alusel populaarseks saanud õppekavadel – ökonomika ja ettevõtlus ning raamatupidamine ja rahandus. 2002/2003. õppeaastal käivitus majandus- ja sotsiaalteaduskonnas 3+2 õppekavade süsteemi alusel vastuvõtt bakalaureusetaseme õppekavale "Maamajanduslik ettevõtlus ja finantsjuhtimine" spetsialiseerumisega ökonomika ja ettevõtluse ning majandusarvestuse ja finantsjuhtimise erialale. Lühiajaliselt toimus diplomiope "Maamajanduse juhtimise ja ühistegevuse" erialal ja bakalaureuseõpe õppekaval "Keskkonnamajandus".

2005. aastal võeti esimesed üliõpilased 3+2 õppekavade süsteemi alusel magistrіõppesse. Põllumajandusraamatupidamise erialast sai reformitud kõrgharidussüsteemis majandusarvestuse ja finantsjuhtimise magistrіõppe õppekava ja põllumajandusökonomika erialast ettevõtluse ja ökonomika magistrіõppe õppekava. Magistrіõpingute lõpetajatele anti sotsiaalteaduse magistrі kraad (*MA – Master of Arts in Social Sciences*). Üliõpilased neile uutele õppekavadele immatrikuleeriti kaugõppesse riikliku koolitustellimuse välistele (REV) ehk tasulistele õpekohtadele. Vastuvõtt magistrіõppesse kahele õppekavale ainult riigieelarvevälistele kohtadele toimus aastani 2008. Maaülikooli taotluste ja põllumajandustootjate nõudmiste alusel taastas Haridus- ja Teadusministeerium 2006. aastal riikliku tellimuse 12 bakalaureusetaseme õppekohale ökonomika ja ettevõtluse erialal ning nende jaoks alates 2009. aastast samuti riikliku tellimuse kaheksale magistrіtaseme õppekohale. Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise erialal jätkus üksnes

riigieelarveväline vastuvõtt nii bakalaureuseõppe kui magistriõppe tasemel.

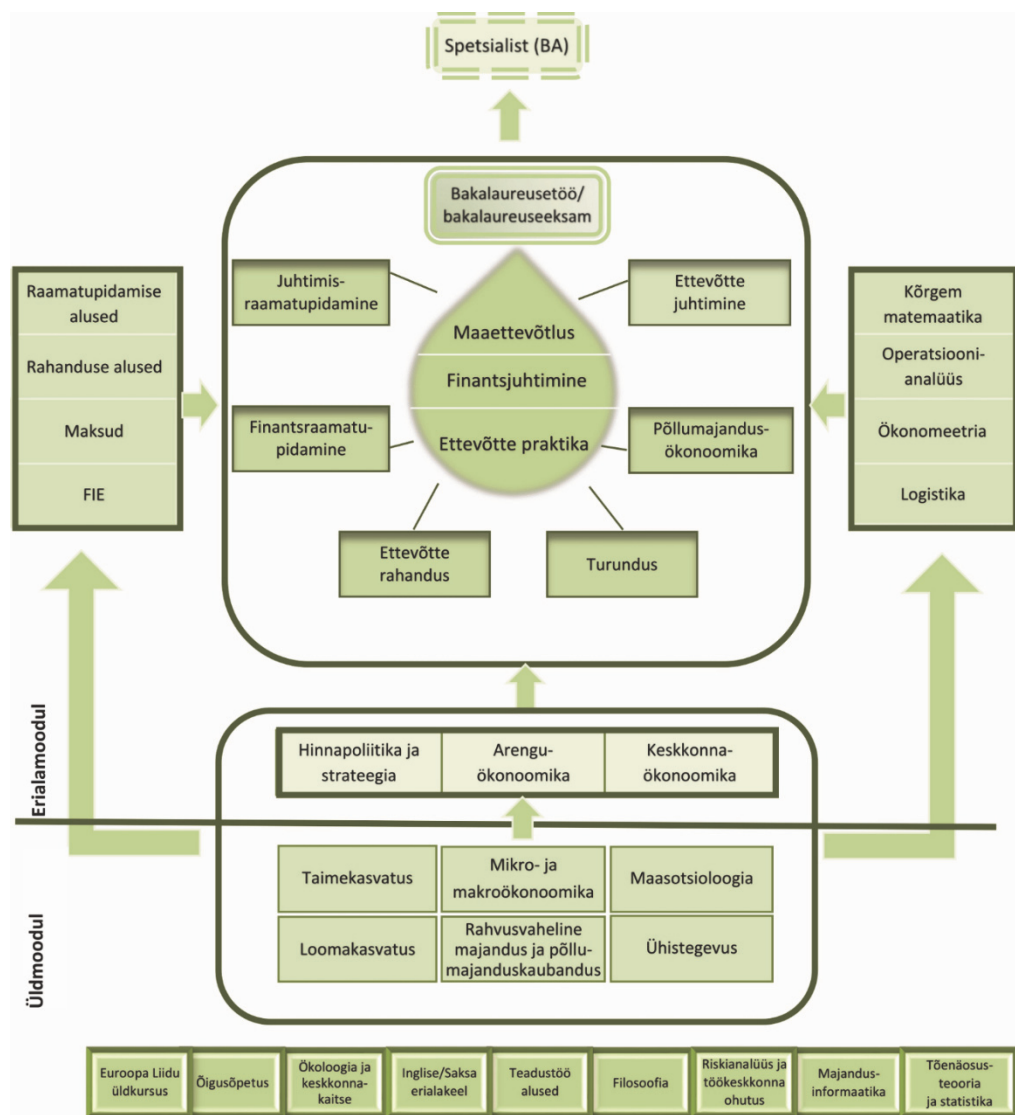
Kõrghariduse esimese astme lõpetas majandus- ja sotsiaalinstituudis neljanda kümnendi jooksul, ajavahemikul 1999/2000–2008/2009, kokku nii päeva- kui kaugõppes kõikidel erialadel kokku 1110 üliõpilast. Sotsiaalteaduse magistrikraadi (MA) omandas kahel õppekaval kokku 123 üliõpilast. Teadusmagistri kraade (MSc) anti aastatel 2000–2009 välja 55.

Õppetöö alates aastast 2009

Aastatel 2009–2012 toimus vastuvõtt ökonoomika ja ettevõtluse bakalaureuseõppesse nii riigieelarvelistele kui riigieelarvevälistele, majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekavale ainult riigieelarvevälistele õppekohtadele. Alates 2013. aastast toimus üleminek riigi poolt rahastatud kõrgharidusele. Kuni 2013/2014. õppeaastani oli bakalaureuseõppesse sisseastujatel võimalik valida kahe spetsialiseerumise vahel (ökonoomika ja ettevõtlus või raamatupidamine ja rahandus). Õppekavade arendustöö tulemusena pakutakse alates 2013/2014. õppeaastast majandus- ja sotsiaalinstituudis

bakalaureusetasemel õpet ühel õppekaval (maamajanduslik ettevõtlus ja finantsjuhtimine) ning magistriõppe tasemel kahel õppekaval (ökonoomika ja ettevõtlus ning majandusarvestus ja finantsjuhtimine). Võimalus lõpetada bakalaureuseõpe kas bakalaureuseeksami või bakalaureusetööga avanes 2013/2014. õppeaastal sisseastujatele. Bakalaureuseksam koosneb kolmest osast: test, essee ja ülesannete lahendamine ning lõpetaja teadmisi hinnatakse õppekava moodulites defineeritud eesmärkidest ja pädevustest lähtudes. Bakalaureusetaseme õppekava ülesehitusest annab ülevaate joonis 10.

Võrreldes 2018/2019 õa õppekavasid ja neis olevaid õppeaineid algusaastate omadega, võib märkida, et sarnaselt jaotatakse bakalaureusetaseme õppekava ained ainerühmadeks ehk kaasaegse nimetusega mooduliteks. Alates 2009/2010 õppeaastast esitatakse õppeainete mahtusid moodulites Euroopa ainepunkti süsteemi (EAP) alusel. 1 EAP vastab 26 tunnile, mis üliõpilane kulutab õppimiseks. Õppeaasta mahuks arvestatakse 60 EAP-d. Bakalaureuseõppe kogumaht on 180 EAP-d, sellest üldmooduli mahuks 57 EAP-d.

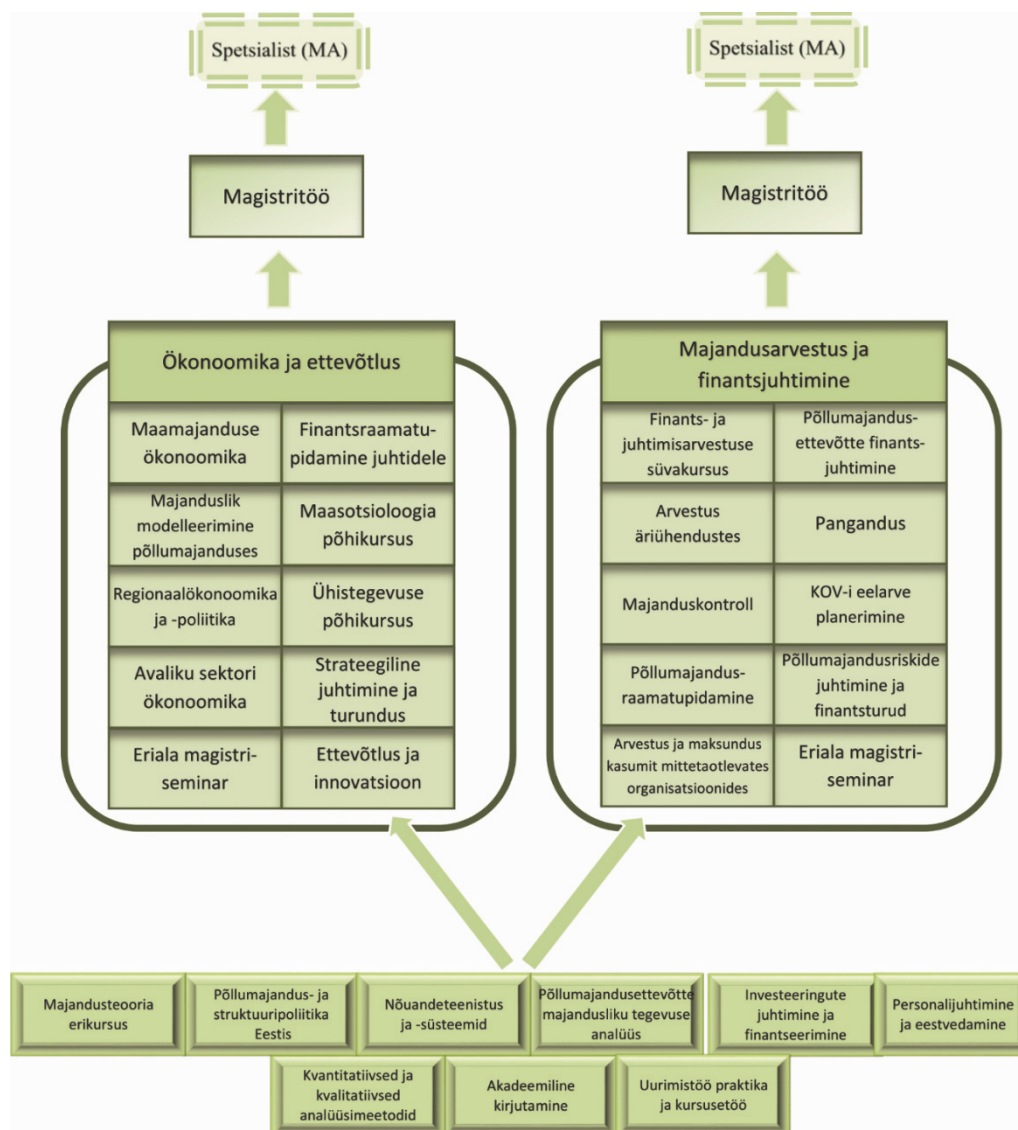

Joonis 10. Bakalaureusetaseme õppekava ainete skeem (Self-evaluation..., 2017)

Üldmooduli õppeained on: mikro- ja makroökoonoomika, taime- ja loomakasvatus, majandusinformaatika, tõenäosusteooria ja statistika, maasotsioloogia, ühistegevuse alused jt. Erialamooduli 93 EAP-d sisaldab aineid: raamatupidamise alused, põllumajandusökoonoomika, juhtimisraamatupidamine, maaettevõtlus, turundus, ökonomeetria, biomajandus jt. Eriala valikainete moodulid annavad kokku 12 ning vabaained 8 EAP-d. Bakalaureusetöö või -eksam on mahuga 10 EAP-d. Seega võib tõdeda, et kõrghariduse esimesel astmel on endiselt olulisel kohal taime- ja loomakasvatusest ülevaadet andvad ained, põllumajanduse ökonoomika, raamatupidamine, matemaatilised-statistilised ained, ettevõtlus ja turundus.

Magistriõppe õppekava maht on 120 EAP-d. Erialamooduli maht 2018/2019. õa õppekavas oli 75 EAP-d, millesse mõlemal erialal kuuluvad ained: põllumajandusettevõtte majandusliku tegevuse analüüs, investeeringute juhtimine, kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed

analüüsimeetodid, majandusteooria erikursus jt. Erialamoodulil on kaks alamoodulit vastavalt õppekavale. Ökonoomika alamoodulis on ained: maamajanduse ökonoomika, biomajanduse väärtusahelad, regionaalökoonoomika, avaliku sektori ökonoomika. Ettevõtluse alamoodulis on ained: strateegiline juhtimine ja turundus, ettevõtlus ja innovatsioon, ühistegevus jt. Eriala valikaineteks on arengukavade koostamine, toidupoliitika ja strateegiad, rahvusvaheline turundus jt. Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise eriala erialamooduli majandusarvestuse alamoodulis on ained finantsarvestus, juhtimisarvestus, majanduskontroll, põllumajandusraamatupidamine jt. Finantsjuhtimise alamoodulis on ained: pangandus, põllumajandusriskide juhtimine ja finantsturud jt. Eriala valikaineteks on: *controlling*, hoiu- ja laenuühistute juhtimine, tööõigus jt. Magistritöö maht on mõlemal magistriõppe õppekaval 30 EAP. Magistritaseme õppekavade ülesehitusest annab ülevaate joonis 11.

Joonis 11. Magistriõppe õppekavade ainete skeem (Self-evaluation..., 2017)

Majandus- ja sotsiaalinstituudi magistriõppe õppekavad peegeldavad ajas muutunud tööturu nõudmisi teise kõrghariduse tasemega spetsialistide teadmiste ja oskuste osas. Enam on rõhku pandud juhtimise, planeerimise, strateegia ja poliitikate kujundamise alaste teadmiste ning oskuste omandamisele.

Eraldi tuleb majanduserialade õppekavade juures juba algusaastatest peale tähelepanu juhtida praktika olulisusele õppeprotsessi osana. Bakalaureusetaseme ettevõttepraktika, mille kestus on neli nädalat ja mis võib toimuda väga erinevates ettevõtetes, asutustes, organisatsioonides ning nende erinevates allüksustes, on küll ajalise kestvuse osas lühenenud võrreldes neljakümne aasta taguse ajaga, kuid on kaasajal enam orienteeritud majandusküsimustega tegelemisele ja/või praktikaettevõttes konkreetsete ülesande lahendamisele. Magistritaseme praktika on üles ehitatud juhtumi analüüsile (*case study*), kus iga üliõpilane koostab enda poolt valitud ettevõtte mingi valdkonna juhtumi/probleemi kohta ülevaate ja pakub välja võimaliku lahendus- või analüüsitee.

Viienda kümnendi jooksul on Eesti maamajandusse lisandunud 1063 majandusharidusega spetsialisti, nendest bakalaureusekraadiga lõpetajaid 716 ja magistriskraadiga (MA) 347. Majandusteaduse magistriskraadiga (MSc) spetsialiste lõpetas aastatel 2010 ja 2011 kokku kaheksa.

Õppeprotsessi rahvusvahelistumisele on viimastel aastatel kaasa aidanud Balti riikide ülikoolide tihe koostöö. 21. oktoobril 2016. aastal allkirjastasid Eesti Maaülikooli, Läti Põllumajandusülikooli ja Leedu Aleksandras Stulginskise Ülikooli rektorid Kaunases koostöölepingu, mille eesmärk oli välja töötada ja avada Balti riikide majanduse magistriastme ühisõppekava – "International Master in Agri-Food Business Management". Järgnes 120 EAP mahuga õppekava välja töötamine, milles arvestati, et iga partnerülikool vastutab ühe semestri õppetöö korraldamise ning oma riigi üliõpilaste magistratööde juhendamise eest. Ühisõppekava koosneb kuuest moodulist: majandusteaduse, juhtimise, rahanduse, strateegia, protsesside ja turunduse moodul, igaks neist mahuga 15 EAP. Moodulites sisalduvad õppeained annavad ülevaate põllumajandusökonomikast ja -poliitikast, biomajandusest, inimressursside ja organisatsiooni juhtimisest,

etikast ja sotsiaalsest vastutusest, samuti finantsjuhtimisest ja planeerimisest, strateegilisest ning kvaliteedist ja riskijuhtimisest, logistikast ja turundusest. 2019/2020. õppeaastal algas nimetatud õppekaval õppetöö: esimese semestri Tartus, teine semestri Kaunases ja kolmas semestri Jelgavas. Neljandal semestril toimub magistratöö kirjutamine selle ülikooli juures, kuhu üliõpilane sisse astus. Õppetöö toimub sellel õppekaval inglise keeles, samuti kirjutatakse inglise keeles lõputöö (30 EAP) (Eesti Maaülikool. Majandus- ja..., 2019).

Kasutatud kirjandus

- Eesti Maaülikool. Majandus- ja sotsiaalinstituut 40 (koostajad/toimetajad J. Kivistik, R. Miljan, R. Põldaru, Ü. Roosmaa). 2009. – Tartu: Eesti Maaülikool, 256 lk.
- Eesti Maaülikool. Majandus- ja sotsiaalinstituut 50 (koostajad/toimetajad R. Põldaru, Ü. Roosmaa) 2019. – Tartu: Eesti Maaülikool (ilmumas).
- Eesti Põllumajanduse Akadeemia XX. 1971. (Toimetaja E. Kuum). – Tallinn: Valgus, 112 lk.
- Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Majandusteaduskond. Kõrgema haridusega ökonomistide väljaõppe keskuseks. 1972. (Vastutav toimetaja L. Lilover). – Tartu: Eesti Põllumajanduse Akadeemia, 56 lk.
- Eesti Põllumajandusülikool. Lühike arengulugu. 1996. (Koostaja prof emer. H. Möller). – Tartu, 158 lk.
- EPMÜ õpiteatmik. 1992. – Tartu: Eesti Põllumajandusülikool, 165 lk.
- Self-evaluation Report. Curriculum Group of Business and Administration. Estonian University of Life Sciences. Institute of Economics and Social Sciences. 2017, 103 p.
- Õpiteatmik. 1993. – Tartu: Eesti Põllumajandusülikool, 172 lk.
- Õpiteatmik 1995. 1995. – Tartu: Eesti Põllumajandusülikool, 294 lk.
- 170 aastat kõrgemat põllumajanduslikku haridust Eestis II. 1978. (Toimetaja J. Kuum, H. Kedder). – Tallinn: Valgus, 222 lk.
- 20 aastat Eesti Põllumajanduse Akadeemia majandusteaduskonda. 1989. (Koostaja Jaan Kivistik). – Tallinn: Eesti NSV Riiklik Agrotööstuskomitee, 60 lk.

EMÜ majandus- ja sotsiaalinstituudi töötajate ühisfoto 2019. a septembris. Esimeses reas vasakult: peaspetsialist-analüütik Jaana Härma, lektor Katrin Lemsalu, nooremteadur Jelena Ariva, õppetooli hoidja, professor Rando Värnik, direktor, vanemteadur Ants-Hannes Viira, õppedirektor Jaana Orin, lektor Liis Oper, peaspetsialist-analüütik Kersti Aro, lektor Helis Luik-Lindsaar, lektor Maret Prits, lektor Mare Rebane, lektor Ülle Roosmaa, lektor Katrin Kreegimäe. Teises reas vasakult: direktori abi Mall Erman, spetsialist Kai Mitri, spetsialist Moona Arrak, lektor Raivo Ruus, dotsent Argo Moor, dotsent Maire Nurmet, dotsent Reet Põldaru, spetsialist Anna Varbhein, lektor Tiit Ohvri, assistent Reet Nurmla, spetsialist Ülle Kulp, lektor Katri Kall. Kolmandas reas vasakult: spetsialist Jaanus Janson, lektor Raul Omel, dotsent Jüri Lehtsaar, spetsialist Taavi Kiisk, peaspetsialist-analüütik Jüri Lillemets, teadur Anne Põder, lektor Merike Ints, dotsent Leo Luks, lektor Anu-Ell Visberg, külalisõppejõud Jaan Leetsar, dotsent Uno Silberg, lektor Birgit Maasing